

LA TRALLA

als

Martres

de les llibertats

de Catalunya



SOM ELS HEREUS

Els braus catalans que defensaren fins a morir la llibertat de la terra catalana no varen perdre en la lluita, puig que la lluita no finí aquell dia, aquell malhaurat 11 de Setembre de 1714.

La invasió de les tropes franceses y castellanes va matar la vida política de Catalunya pero no la vida nacional. La existència dels pobles no es com la dels homes que fineix per un accident. Y es per aixó que l'enemich no 'n tingué prou ab la invasió material, ni ab la ocupació del territori, sinó que s'aplicà desd' aquell dia y ab terrible perseverança a invadirnos moralment, a canviar nostres usos y costums, a malmetre nostra llengua, a esborrar nostra personalitat anímica, a capgirar els cervells dels nois que venien ab preocupacions y convencionalismes, a fi de fer generacions bordes, sense idea de sa propia existència.

Pero quan no foren els homes, fou la Naturalesa que's cuydà de prosseguir la lluita y de resistir a l'abordatge. La lluita no ha tingut, donchs, fi ni terme sinó que s'ha seguit indefinidament fins als nostres dies. Y n'es proba irrefutable el fet de que després d'aprop de doscents anys el poble català venera la memoria dels seus martres y 'ls hi rendeix públich tribut, aixecant una estàtua al portador de la bandera santa y cobrint-la de flors amorosament.

Les lleys lliberalíssimes de Catalunya foren esborrades, com avuy es esborrada pels catalans la Constitució.

El Decret de Nova Planta y la Lley de Jurisdiccions son dictades pel mateix esperit, es el producte de la mateixa lluita, es la evidència de que no fou finida aquell dia memorable.

Avans de la dominació estatista, els pobles peninsulars s'estimaven.

L'orgull y l'ambició d'un d'ells porta el desconcert y la desarmonia que ha fet la dissort de tots. La emancipació efectiva dels territoris subjectes a la Corona, fins en la mateixa península, com Portugal, no han canviat en res el procedir dels suïcides que se maten matant. Les mateixes ambicions y els mateixos orgulls mouhen la mà homicida dels nostres enemichs, pero també, un mateix amor a la Patria y a la Llibertat, un mateix instint de defensa, un mateix desitg de viure la vida propia escalfa els nostres cors y alenta la lluita.

Les circumstancies no han canviat. Els factors son els mateixos.

Solament que avuy la llum ha esclariat les tenebres del sigle passat y 'ls catalans d'avuy, més conscients que 'ls de cent anys enrera, pòden lluytar ab més ventatja puig que 'ls enemichs son declarats, les seves trames son descobertes y les nostres conviccions fermes y decidides.

Per la Patria y per la Llibertat som els hereus dels catalans de 1714.

GNOM

El cant de llibertat

¡1714!

Al portal de Santa Clara,
diu que ho deya un català:
«Jo moriré per la patria
ja no 'm queda més qu' un bras,
y es el bras ab que defenso
les preuhas llibertats.
Es ben poqueta la forsa,
el meu cos es trossejat
per el plom y la metralla,
pero demli forsa al bras,
y lluytém qu' encar que mori
d'aquí un'hora, d'aquí un quart,
moriré creyent que 'l poble
llibertat y triomfant
cantará la gran victoria
de la jornada de sanch
més gloriosa de la terra,
¡cantará la llibertat!
Jo me 'l penso, jo vull dirho
lo que cantarà ab els anys,
ja passada aquesta lluita
tot el poble català.
Avuy forts, altius y nobles,
ja som rassa de gegants,
que 'n l' esplet d' un bell pervindre
podém caminar avant,
que tenim per Catalunya
l' anyorada llibertat.
Recordém els dies negres
plens d'angoixa y endolats
que la patria catalana
va vessar la seva sanch,
y avuy, aquestà diada
la diada d'aquells braus,
remembremla, que a la terra
l'ha posada rica y gran
y germana d'aquells pobles
que segueixen endevant.

Avuy la nostra riquesa
la nostra prosperitat,
la nostra obra de justicia
d'engrandiment y de pau
ens ha obert les fonts de vida
de l'industria y 'l treball,
coronant la feyna feta
d'interminables afanyes
que durant moltes centurries
varen fer els catalans.
Per aixó es el cant del poble
el que avuy podém cantar,
es el cant dels homes lliures
el cant del fort y del brau,
el cant orgullós de patria
el d'amor y de treball,
el cant en fi, d'aquells pobles
que després de molt lluytar
haurán arribat ab gloria
al bell cim del ideal,
boy després dels dies negres
de les jornades de sanch.
Entonemlo qu' es de vida
el gran cant de llibertat,
perque 'l cantin ab nosaltres
els demés pobles germans.»

Al portal de Santa Clara
diu que ho deya un català.
¡Si avuy tornés a la vida
el que va morir lluytant
pel pervindre qu' ovirava
de preuhas llibertats!

PEP DE LA TRALLA

Documentació

Carta circular escrita a las Excmas. Ciutats, Vilas y Llocs de Catalunya, en moments difícils, pel marqués del Poal:

«D. Antón Desvalls y de Vergós, Marqués del Poal, Coronel de caballeria corazas, Comandant de las fronteras de Catalunya per S. M. C. C. (q. D. g.) y President de la Junta de Guerra en est Principat de Cataluña, etc., etc.,

Essent tant manifestos los superiors motius que est Excm. y Fid. Principat, ab la asistencia dels tres Brasos tingué pera emprendre tant justa guerra, es igualment notoria la obligació que a tots incumbeix de pendrer las armas en sa defensa, majorment vehent lo exemple nos dona la Excm. Ciutat de Barcelona, que com a Mare, y Capital, prevent tan sabiament la esclavitut, que a tothom espera, volgué a costa de penalitats y treballs exposarse al sacrifici, consagrant sos bens y sas personas, antes que plorar esclava a mans de la tirania enemiga sa perduda llibertat, son Rey, sa honra y lo que es més, ultrajant son valor y aborrats sos escrits privilegis. Pero havent son amor al major auge del patir, contemplantse encara que constant combatuda, encara que forta asolada, y encara que valerosa arriesgada y expostada a la codicia, a la violencia y al rigor. Implorant ab rahó sa infelicitat, no per veurese en tant imminent perill, que tot ho desprecia amant; si per reparar la ingratitude de sos fills que desconeguts del benefici, agenos de sa obligació, olvidats del valor de sos passats, acobardats de la superbia que vanceren tantas vegadas, y faltats de fe als Sants vaticinis, codiciosos sols de sos bens, a costa de sa deshonra.

Socorro demano als Eclesiásticos pera que ab sas oracions oferescan a Deu sos treballs, y alcansen ab ellas la victoria que de sa divina ma esperan.

Als plebeyos, pera que argentant sa rustica tarea sían lo instrument de sa felicitat.

Als ciutadans, pera que son principiati ser lo illuminen ab son valor.

Y al nobles, pera que acrisolen sa nobleza ab novas hazañas.

Y a tots, pera que eterniseu lo nom català en las Historias, las que no habent pogut borrar ab sa antiguetat lo temps, pretent obscurir-lo la ambició castellana ab sa tirania.

Per lo que en nom de nostra amada, constant é invicta Barcelona, Mano, amonesto y suplico a tothom generalment, Plebeyos, Ciutadans y Nobles, que prengan las armas, y vingan en mon seguiment, a socorrer a sa capital y mare, sens que obste reparo, sens que ho embarasen dificultats, no ho destorben riesgos, pues est lo cas, en que la divina providencia deu voler ostentar son poder, y manifestar lo admirable modo a si reservat, y de homens de tan coneguda virtud vaticinat, pera que ab una general acció, si permetes Deu, (lo que dubto) nos-

tra universal ruina, muria en compañía de nostro valor, nostra honra, y si lograseu la victoria, (com en Deu espero) participeu tots de aquesta gloria.

Prevenint, que essent esta última resolució, al que tibio, cobarde ó maliciós, deixás de concurrer en ella, encurrirá y será castigat en la pena de ingrat, inobedient y mal patricio, que aixis convé al servey de Deu, de la Patria, y del Rey.

Dat en Borrada a 4 de Agost de 1714.—Lo Marqués del Poal.

El Marqués del Poal y demés capdills que lluytaven en favor de Catalunya, a fi de que les comunicacions no pogués enténdrels l'enemich en cas d'apoderarsen, se servien de la següent xifra ó taula que havém procurat fer lo més complerta possible:

A = 11. 90. 5.
B = 1. 4. 10.
C = 6. 7. 9.
D = 2. 3. 8.
E = 12. 19. 30.
F = 13. 25. 31.
G = 14. 18. 24.
I = 15. 16. 22.
J = Com la i. A voltes posaven la lletra en lloch del nombre.

L = 17. 20. 29.
M = 33. 39. 40.
N = 32. 41. 45.
Ny = Com la n. A voltes usaven un nombre de la n y altre de la i.

O = 21. 26. 28.
P = 23. 27. 42.
Q = 28. 43. 99.
R = 34. 35. 44.
S = 36. 46. 50.
T = 37. 48. 51.
V = 38. 49. 52.
U = Com la u.
X = 60. 71. 79.
Z = 55. 58. 61.

53 = Granadas	87 = Voluntaris
54 = Pópuli	88 = Castell
56 = Fienes	91 = Seu d' Urgell
64 = Solsona	93 = Berga
68 = Cardona	96 = Rey de Portugal
70 = Barcelona	97 = Somatens
73 = Fusellers	98 = Bracamonte
78 = Manresa	100 = Bombes
81 = Duch d'Anjou	109 = Francesos
83 = Vich	134 = Marqués
84 = Tarragona	

Com se pot veure per la anterior taula, les lletres podien representarse indiferentment per 3 signes diferents. Així per exemple, pera representar la a lo mateix era usar el número 90 com el 5 ó l' 11. D'aquesta manera, tenint tres senyals diferents pera representar una mateixa lletra, dificultaven la interpretació de les comunicacions en cas de que l'enemich se n'apoderés.

Pera fer més comprensible la anterior taula, y al ensemps com a curiositat, publicuem a seguit una de les moltes cartes xifrades escrites pel Marqués del Poal. Havém d'advertir que tant el Marqués del Poal, com son germà 'l governador de Cardona, moltes vegades se firmaven ab el suposat nom d' un religiós, y dirigien la correspondencia als Concellers donantlos el tractament de Reverendíssim Pare, simulant aixis que les comunicacions eren pera religiosos.

R. Pare. Havent resolt 29.21.11.6.12.34.7.11.35.33.19.470 per posaren 12.60.30.6.38.9.15.80.20.26. que V. R. 2.12.50.15.37.35. 34.12.6.49.20.17.22.41.48. per 29.21.24.35.11.34.21. lo 33.5.15.26.34.32.38.40.19.35.21. de 18.12.45.51. me 36.15.5.23.21.46.22.1.29.12. aixis de 30.36.37.26.50. 27.5.34.11.14.12.36. com del 9.90.39.23. de 84. que segons espres que vaig rebre ahir sobre la marca de trobarse tot 30.41. 5.35.40.11.36. 39.19.32.21.50.38.5.17.20.36. y 35.15.52.36. 41.21. 36.12.35.11. 8.15.25.22.7.16.20.

Se me ofereix dir a V. R. que esent los 5.6.9.15.2.12.45.37.50. 2.30.29. 33.5.35. tan 38.11.34.15.21.36. no volguera 19.71.42.21.36.5.34. lo 5.49.16.36. dels 50.12.32.15.90.20.36. per lo 2.16.5. de 29.11. 13.52.32.7.15.21. a la contingencia de no lograr resposta en lo breu espay de tres dias que 32.5.50.36.11.34.35.12. me diu que avise aus de la execució, pues crech impracticable lo poder 33.5.32.37.12.41.15.34.40.30. en 29.11. 33.21.32.51.11.

45.15.5.38.32. 50.21.29.36. 2.22.5. devent a mon pareixer arribar sobre 20.5. 32.15.37. y 12.33.10.19.50.37.17.35. a la 33.5.48.22.32.11.8.5. sens 23.12.35.3.34.30.44. 37.19.33.42.50. lo que me apar representar a V. R. perque se servessa ordenarme lo que he de obrar, suposant que en tenint 29.5.14.12.32.37. 33.8.41.37.5. procuraré 2.15.38.16.3.22.34.29.11. en 6.21.50.26.36. entregantlas a 26.31.15.7.16.5.29.46. de 21.32.26.34. y ab ells sobre 17.5.45.22.48. 23.5.36.46.11.35. a 29.5. 33.21.45.37.11.32.15.5. de las 37.34.34.12.36. 9.35.19.38.36 que está 12.45.37.34.30. 50.5.34.35.15.11. y 23.12.2.34.5.29.38.3050. com qui mira a 50.5.32.14.12.35.21.45.15. per ser lo paratge més acomodad, y trobarse 36.21.4.35.12. 29.21. 28.38.5.35.37.12.29. de 54. al que devem particularment atendre.

No obstant lo reparo de que no sabent si 54. se 33.5.45.37.15.32.2.34.11. en 50.2.36. 19.26.35.8.80.32.36. en diferents 28.38.5.35.37.12.29.50. ó en 38.32.37.21.51. 36.21.29. lo que recelo pues baix de condició se pot prevenir tot, y saber en cualsevol de estos acasos perque paratges 2.12.38.35.19.33. 9.21.39.38.41.15.7.5.34.45.80.50. y fer 25.21.9. h al 12.41.30.33.15.6. h y si en los de 49.41.15.34.50.12. en 38.41. 91.52.5.35.37.12.29. 49.41.15.34.16.12.33. 37.5.33.10.19. 32.26.36.37.34.12.50. 13.80.35.50.12.36. y com també si dech 37.35.11.9.48.90.35. 15.14.38.11.20.39.12.41.37.109. y 9.5.50.37.12.29.17.90.45.36. ó si dech deixar 11.43.38.12.20.17.36. en 38.15.35.37.49.48. del 5.38.50.37. 3.12. 27.11.38. y altres circumstancias que asent precisas escuso referirlas, per dexaro tot a la gran disposició y direcció de V. R. los quals ordes espero per obeirlas ab ciega voluntat.

La Divina guarde a V. R. molts anys.
33.21.41.15.50.37.34.80.29. 3.12. 9.5.29.8.12.36 y maig 3 de 1714.

R. Pare B. S. M. de V. R.
29.21. 33.5.35.28.38.12.50. 2.19.29. 27.21.50.20 R. Pare.

La traducció de la anterior carta es com segueix, anant en lletra cursiva les paraules que van xifrades:

«R. Pare. Havent resolt lo acercarme a Barcelona per posar en execució lo que V. R. desitja recullint per lograrho lo major número de gent me sia possible aixis de estos parages com del camp de Tarragona que segons espres q. ne vaig rebre ahir sobre la marca de trobarse tot en armas menos Valls y Reus, no será difícil.

Se me ofereix dir a V. R. que esent los accidents del Mar tan varios no volguera exposar lo avis dels senyals per lo dia de la funció, a la contingencia de no lograr resposta en lo breu espay de tres dias que Nassarre. me diu que avise aus de la execució, pues crech impracticable lo poder mantenirme en la montanya un sols dia devent a mon pareixer arribar sobre la nit y embestir a la matinata sens perdre temps lo que me apar representar a V. R. perque se servessa ordenarme lo que he de obrar, suposant que en tenint la gent junta procurare dividirla en cosos entregantlos a oficials de honor y ab ells sobre la nit pasar a la montanya de las tres Creus que está entre Sarriá y Pedralbes com qui mira a San Geroni per ser lo paratge més acomodat, y trobarse sobre lo quartel de Pópuli al que devem particularment atendre.

No obsta lo reparo de que no sabent si Pópuli se mantindrà en sos cordons en diferents quartels ó en un tot sol lo que recelo pues baix de condició se pot prevenir tot, y saber en cualsevol de estos acasos perque paratges deurem comunicarnos, y fer foch al enemich y si en cas de unirse en un quartel unirem tambe nostres forses y com també si dech tractar igualment francesos y castellans ó si dech deixar aquells en virtud del ajust de pau y altres circumstancias que asent precisas escuso referirlas, per dexaro tot a la gran disposició y direcció de V. R. los quals ordes espero per obeirlas ab ciega voluntat.

La Divina guarde a V. R. molts anys.
Monistol de Caldés y maig 3 de 1714.
R. Pare B. S. M. de V. R.

Lo Marques del Poal

R. Pare.

En Felip V no perdia ocasió pera mortificar als catalans. Diferentes voltes n'havém aduhit proves. A seguit va una real ordre que demostra una vegada més la nostra afirmació:

«Habiendo S. E. por la via reservada del Estado, recibido una carta orden del Rey cuyo tenor es como sigue:

[Handwritten signature of En Villarroel]

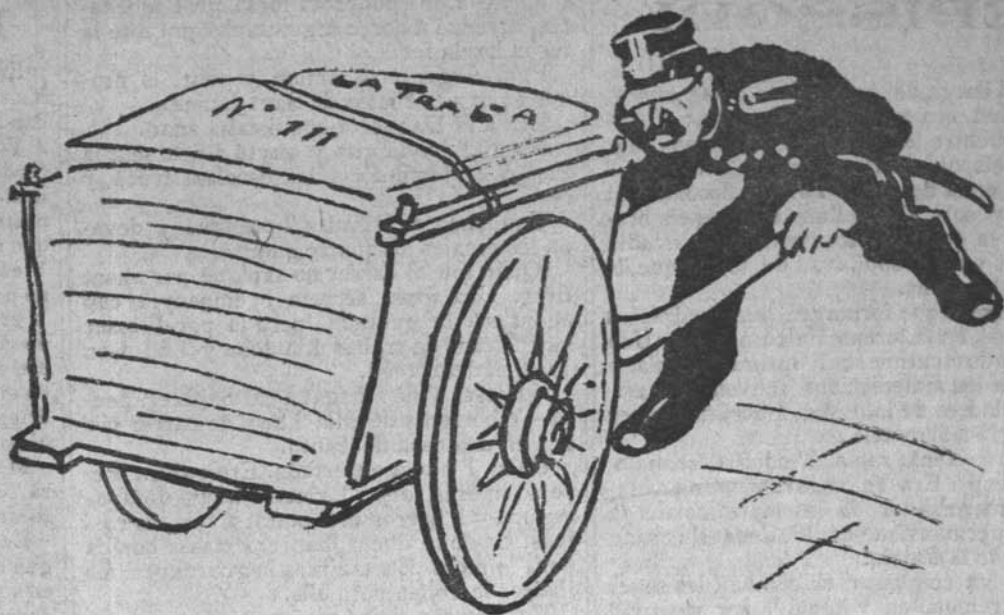
Firma d'En Villarroel

[Handwritten signature of Marqués del Poal]

Firma del Marqués del Poal



MANANTIALES



De Setembre à Setembre

La mania de les banderes.

Prou que ho volia; però no les va poguer arrencar.

L' agotament d' una edició.

En cambi una edició nostra ell sol ens la va agotar.

Exmo. Sr.

Habiendo entendido el Rey, que en las casas del Ayuntamiento de esa ciudad de Barcelona, se conserva presentemente, en un gran salon alto, el teatro y asientos que usaba el Consistorio de Ciento.

Manda S. M. que V. E. haga luego, se quiten estos asientos antiguos, y se ponga la sala, en forma en que estan las de los Ayuntamientos de las demás ciudades de estos reynos.

Dios guarde á V. E. muchos años como deseo. Madrid 28 Agosto 1718

D. José Rodrigo

Sr. Marqués de Castel-Rodrigo.

Y remitido y encargado á la Real Audiencia, disponga su cumplimiento, prevengo á V. S. de orden de esta, dé las más prontas providencias, para que se quiten dichos asientos y teatro antiguos, en la conformidad que S. M. manda y despues de quedar esta Realorden ejecutada me lo participará V. S. remitiéndome testimonio auténtico de ello y del recibo de esta, me dará aviso.

Dios guarde á V. S. muchos años como deseo. Barcelona 14 de setiembre 1718.

D. Salvador de Prats y Matas

Ilres. Sres. Administradores de la Ciudad de Barcelona.

Llista dels carrers i cases que foren objecte de destrucció pera fer la Ciutadella, ab el nombre d'habitants que hi vivien:

Carrers	Cases	Habitants
Darrera Sant Agustí	6	35
Hort del Consul	9	36
Fusina	17	62
Arenas	10	53
Plassa de Santa Clara	27	124
Plassa d'En Lluy	71	348
Na Llarida	32	144
Santa Marta	29	142
Sant Esperit	27	145
Hort	19	72
Camarroca	55	236
Triperas	29	104
Joan Grech	27	98
D'En Oliver	39	184
Na Rodés	28	117
Jutges	3	11
Ventres	32	150
Plassa d'En Vilanova	7	40
Canals	43	181
Plassa del Born	32	191
Darrera 'l Palau	13	75
Tripó	9	65
Devant las Pescaterías	37	188
Espartería	12	57
Joch de la pilota	18	102
Bon Ayre	63	327
Montserrat	15	84
Lladó	34	159
Caldés	35	155
Pou	24	98
Gruanyes	31	94
Benlligadas	22	96
Palet	25	91
Inglés	39	179
Roldó	23	132
Benlloch	24	123
Julibert	39	180
Darrera de la capella de la Pietat	12	35
Vilarrasa	8	32
Joan Negre	10	39
Conreadors	27	100
Tarantana	15	70
Plassa de la Blanqueria	5	23
Jansana	57	347
Corretger	36	165
Guixer	8	23
Sabateret	9	38

Carrers	Cases	Habitants
Flasaders	30	162
Abella	19	72
Arboleda	5	33
Dies Feyners	6	40
Dugay	2	10
Micó	5	33
Mal·ligadas	15	84
Pla d'En Lluy	19	72
Raim Grech	10	40
Ribera	7	30
Sant Antoni	14	80
Tiradors	6	35
Vidrieria	25	91
Sumes	1.355	6.332

Als martres del 1714

Jo vos veig, oh martres de la llibertat catalana! en la lluyta desesperada contra les turbes de Felip V, contra les tropes aliades de castellans y francesos que á les ordres d'aquell despota miserable saquejaven, escarnien y ultratjaven la terra catalana y donaven el dretter cop de mà que feu caure per sempre el gran palau de les llibertats de Catalunya, aquelles llibertats que col·locaren á nostra terra entre'ls pobles més lliures del món, llibertats que envejarien avuy encare algunes de les nacions que van á la devantera de la civilització.

Jo vos veig en la lluyta titànica que sapiguereu sostindre, donant generosament vostra sang y vostra vida sacrificantho tot davant l'altar santíssim de la Patria!

Y vos veig també com en mitg de la lluyta y fins al caure en terra, y tot escolantse vostra sang y en mitg de les angoixes imponderables de la agonía no pensaren en res més que en l'estat en que quedaria Catalunya després de la lluyta; si resistiria 'l jou del dominador y tornaria un jorn ó altre á gosar la autonomia, ó si perdent sa fesomia propia y oblidantse de lo que fou per conseqüència d'aquest jou, passaria de poble viu y fort al costat dels pobles morts, dels pobles que s'enfonzen!

Aquest era 'l dupte gran, la angoixa suprema que vos martiritzava més que les ferides mateixes que desangraven vostre cos!

Y l'estat en que quedava Catalunya ja avans de la cayguda de Barcelona no feyen preveure altra cosa, y en part no's vareu equivocar.

Per espay de més d'un segle els catalans varem restar adormits, sofrint ab una passivitat vergonyosa el jou ignominiós del Centralisme, y oblidant casi per enter la historia gloriosa de Catalunya!

Mes un jorn vingué que per un voler, per una necessitat suprema de la Naturalesa, Catalunya se despertá y 'ls catalans ens hem posat en defensa de la seva Autonomia.

Y aixís estém: Catalunya, donchs, es viva; Catalunya no es lo que la fatalitat que os envoltava y 'l vostre amor per ella vos feu preveure!

Voldriem are jo martres de la llibertat! que resuscitessin un moment perquè vegessiu la renaixensa plena de Catalunya, y sens dupte exclamaríau en mitg de la joia més gran. ¡No en vá varem lluytar com titans en defensa de les llibertats de Catalunya, que encare hi han catalans que lluyten per sa Autonomia! y á seguit y venintvos á la memoria aquell dupte que vos atormentava, exclamaríau també ab la més gran alegria: ¡Ens varem equivocar! ¡No va morir Catalunya l'11 de Setembre de 1714!

P. FLÓ Y VALLÉS

Vallbona, Setembre 1906.

Triomfants

Es admirable el gest heroich de la nostra ciutat de Barcelona, en 1714, defensant fins á esser esmicolades les llibertats civils que son inseparables de la existensa digna dels pobles. L' 11 de Setembre es una data que no ha d'esser commemorada sols per Catalunya, car la valenta y ferma defensa que 'ls catalans feren de les llurs llibertats es quelcom més que un epissodi vibrant d'amor á la patria en l' historia d'un poble; es una de les grans accions realitzades pera l' intangibilitat de la forsa del dret violentada per el dret de la forsa, pera 'l sosteniment de la llibertat en contra de l' opressió, pera l' efectivitat de la sobirania y de la voluntat del poble en contra de l' autocràcia, pera 'l triomf de les deslliurances particularistes que signifiquen sempre avens y civilisació, en contra de la tirania estatista y imperialista d' acció sempre regressiva, malgrat les brillantors externes que l' amaguen, que no son altre que funerals fastuosos y esplèndits del progrés humà y de la llibertat.

Tots els homes devots de la dignitat humana y defensors á ultransa de les deslliurances individuals y collectives tenen el dever de dedicarlshi un pietós recort á n' aquells braus catalans que al fer sacrifici de la llur sang y de la vida llur, augmentaren ab un altre full català l' historia mundial de les lluytes per la llibertat y la Justícia.

Ab l' exercici positiu dels devers civics Catalunya havia promulgat l'legislacions civilisadores, organitzacions socials democràtiques, y constitucions que s' avansaven al llur temps; ab revoltes ferestegues y persistentes lluytaren els remenses per la justícia social; ab guerres sostingudes se defensa en el segle XVII de grans injustícies polítiques y de l' invasió del estatisme; en 1714 á Catalunya s' hi resolgué un incident del aborrible plet plantejat per la mentalitat inferior dels estatistes que tingueren per símbol aquell rey Lluís XIV, que resumia la doctrina del estat absorvent, al dir que l' estat era ell y que ha sigut anomenat el *rey sol*, més que per les brillantors que irradiava, per esser el centre d' atracció de la política internacional del seu temps.

A la evolució de la humanitat hi han hagut dues accions paraleles: l' estatista y la particularista. L' estatista es l' acció de les rasses inferiors, febles, que cerquen el regiment comunitari, y resolen els problemes de la vida individual y social ab organitzacions que exigeixin ben poch esforços á l' individu: per aixó deleguen tots els drets naturals, per aixó ó son homes d' arrán de terra ó son aristòcrates directors, per aixó son devotes aqueixes rasses de la forsa dominant, per aixó en les llurs activitats socials no passen del nivell inferior de la evolució humana. L' acció particularista, es la acció de les rasses fortes, qui posseheixen el regiment individualista, á les qui les llurs solucions socials exigeixen activitat y esforços, son democràtiques, exerceixen plenament tots els drets que á l' individu pertocquen, no accepten altre que la forsa de la rahó, aborreixen les aristarquies y realisen les activitats socials que mostren més avençament en l' evolució de les societats.

Aqueixes accions paraleles han lluytat, y de la llur brega n' esdevé el progressiu avensar dels pobles. L' acció particularista va generalisantse y essent dominant esperonant á les rasses estatistes á la llur transformació. L' Anglaterra y 'ls Estats Units en son una bona mostra.

Ab els particularistes hi van totes les llibertats: son els qui aprenen en les realitats de la naturalesa y tenen per dogma les lleys fonamentals de la vida. Ab els estatistes hi van totes les opinions: son els idealistes subjectius que's guien per les pensades dels homes doctrinaris desconexors de les realitats de la naturalesa y insensibles al greu dolor ocasionat per l' opressió de la vida.

Vetaquí el plet de 1714. De l' una banda Catalunya, particularista, y de l' altra Felip V, representant del estatisme, y suma reyal de Felip II y Lluís XIV. Catalunya fou vensuda, el particularisme no, però, que encare es actiu y potent y transforma el món. L' estatisme triomfà com ha triomfat altres vegades, mes sos triomfs son efímers, car més que la victòria d' una doctrina, el triomf ha sigut el personal d' un césar. Y 'ls cèssars passen y la humanitat resta y avensa y's deslliura. Felip II, Lluís XIV, Felip V, Napoleó I, els Czars de Russia, son tot vides finades y moments socials del tot acabats, com finarán y passarán Guillelm II y Nicolau II y 'ls llurs regnats; les deslliurances, però, ni finen, ni passen, son perdurables y progressen sempre, perquè son acció positiva de la vida normal de la humanitat.

Felip V y l' estatisme passarán del tot y no serán may més; els catalans de 1714 moriren, y son martres anònims, y fins el recort de la llur acció de llibertat podrà esborrarse, mes la efectivitat del llur esforç, els resultats de l' obra á la que ells cooperaren serán definitius y perdurables á la vida de les societats humanes.

La estatua d' En Rafel de Casanova es al costat del Arch de Triomf: es al lloch que li pertoca perquè triomfà. Al omplirla de flors y recordances se commemora en ell á tots els que en 1714 lluytaren per la llibertat catalana y per les llibertats de tota la humanitat.

He dit que triomfà, y volia dir que triomfaren tots els vensuts de 1714. A n' ells se 'ls commemora y á ne 'l llur recort el poble omplena de flors una estatua que es un símbol.

A n' els sepulcres y á les estatuas de Felip II, de Lluís XIV, de Felip V y les de tots els autòcrates, el poble jamay hi ha dut una flor de recordansa.

Als opressors triomfants un dia y vensuts en les deslliurances humanes, no se 'ls commemora. Als vensuts un instant y triomfants en el temps, als deslliuradors, sí. Aquells son dolor y mort, aquests son goig y vida. Per aixó l' dia 11 de Setembre floreix ab gran ufana, l' estatua d' en Rafel de Casanova.

D. MARTÍ Y JULIÀ

Remembransa

Oh! els martres benehits de la gran llibertat! els que, com Deus, passau radiant de llum y gloria, atletes forts y braus, campions de l' historia que la patria d' avuy senyaleu lo que ha estat.

Vosaltres son els purs, els que ab el cor airat, en nostres fronts, haveu desvetllat la memoria, sou l' amulet sagrat qu' ens durá á la victòria; sou l' esperit mateix, que 'ns empeny al combat.

La Patria es immortal. Junyida á l' esclavatge, reviu en nostres pits tot el seu desconsort.

D' ella, tots junts, haveu desvetllat l' ultratge, esperonats enséms per vostre sant recort.

Al vostre clam seré, lluytaré ab coratge, sota 'l sagrat penó qu' abrigá vostra mort.

OLAGUER MASSIP

EPISSODI

(1714)

Tot el llarch del baluart era pols y runes. La xusma era entrada a la ciutat, y sols restaven entre les desferres els cossos sagnants dels qui havien perdut la vida en l'assalt y en la defensa. Tot era desolació al entorn y sols allà al lluny s'ohien els brams de la gentussa forastera que invadia les cases y les despallava, de tot lo que 'ls venia a les mans.

En un recó que formaven dues pedrasses caygudes, en Llorens Falcó plorava. Una barreja de sentiments li oprimia la gola y tan aviat les malediccions anaven adreßades als lladres de la nostra llibertat com se les dirigia a si mateix.

Oh si, se tenia rabia, s'odiava, se maleïa mil cops. Era un covart y un mal català, era mereixedor de les malediccions de tots els germans que havien donat llur sang per salvar la Patria.

Quan va comensar el combat, les seves cames tremolaven y tenia'l cor petit y'l rostre pàlit. Un gran y invencible desitj de fugir li pessigollava pel cos y de bona gana ho hauria fet si la vergonya no l'hagués forsat a quedar-se.

Pero quan comensaren a apuntar les boques dels fusells enemichs pel demunt de la muralla, quan vegé que aquelles pedres que havia cregut inexpugnables queyen destruïdes per la metralla, quan sentí vora seu l'espetegar de mil sabres y la seva lluentor que feria l'espai, ni la vergonya'l detingué, y mentres els altres, els seus companys presentaven llurs fusells als sitiadors y queyen aclamant a Catalunya y maleïnt a la rassa invasora, ell, en Llorens Falcó, estava arraulit covardament en el seu amagatall.

Durant un quart sentí'l bàtres dels dos exercits. Crits y gemechs omplien l'espai, y ell temerós de perdre son existencia, restava encare en el seu recó sense portar socors als seus germans ni ensajar la seva arma contra 'ls enemichs de la Patria.

De sobte tingué un gran esglay. Acabava de caure un home al seu bell costat. Un home, un dels seus, un vehí, en Joan Costa, que moria ab el somris als llabris perque havia encertat son darrer tret.

En Llorens Falcó el cullí entre 'ls seus brassos: ¡Ets tu Joan!—exclamà.—Si jo soch y no pas per gaire temps. Aquets lladres m'han ben tocat.

En Llorens estava confós de vergonya y de remordiment.

El ferit se remogué, y ab les mans prová d'estrancar el doll de sang que li brollava del pit. Després se girá de cara a n'en Llorens y li digué:

—Ets ferit tu també?
En Llorens no pogué respondre.
—No 'm respons?—torná en Joan.
—Si... soch ferit—barbotejá a la fi en Llorens.

—Molt?
—No, de la cama.
—Creus si'n sortirás?—demaná ple d'ansietat el ferit.

—Jo crech que sí...
—Me farás una mercé... Jo no viuré gaire; aixó s'acaba... no puch gairebé parlar...
—Digues, Joan.

—La dona... sabs, la dona... el nen...
Y finá.

En Llorens sentí quelcóm dintre seu que'l feu batre.

S'alsá sobtadament, s'ajupí dos cops pera besar al malhaurat, y seguidament, com

si obehís a una poderosa forsa que l'amenacés, arrencá a corre seguint el camí que la turba havia fet.

Pujá Argenteria amunt y sentí 'ls brams cap a la Plassa de Sant Jaume.

Era a la Dagueria que li calia anar.

Ningú l'havia vist y cuytá a ficarse a la casa d'en Joan. Pujá les escales, trucá, y res...

Una mena de frisansa l'pengué y devallá les escales ab quatre gambades.

Quan fou al carrer no sapigué per ahont tirar. Una forsa secreta l'empenyia cap ahont era la gentada, pero la por d'esser mort avans de trobar a la dona y'l fill d'en Joan, el deturaven.

—Potser s'ha amagat a cal Sabater, pensá—Y corrents devallá'l boci de carrer y's ficá en una casa del cantó.

Oh si, l'havia encertada. Eren allí... Pero no hi eren tots... La mare havia desapareguda y'l horror era pintat a tots els rostres. La dona d'en Joan era massa bonica pera la mort. Els esbirros la guardaven, els lladres la volien pera ells.

En Llorens deixá escapar un renech terrible. Y sense dir un mot empengué cap a la Plassa de Sant Jaume, el rovell de l'ou, el niu dels corbs...

Y foll de rabia s'obrí pas entre 'ls soldats.

Mes sorpresos que altre cosa l deixaren passar. Una gran curiositat era lo que sentien aquells homes incapassos de comprendre'l heroisme.

—Es un rendit—va fer un soldat.

—Deu anar a demanar el perdó—va fer l'altre...

En Llorens arribá fins al capítal y's plantá al devant seu, brau y decidit.

Sense donarli temps de evitarho, en Llorens alsá la mà y ab totes ses forces bofetejá al oficial.

Una onada d'homes s'abrahamá al pobre héroe, pero'l capítal ab un mot energich els feu recular a tots.

—Qui ets tú?—li preguntá.

—Soch catalá—va respondre en Llorens.

—Perque m'has pegat.

—Pera venjar al meu amich.

—Sabs que morirás?

—Ho sé!—respongué ab fermesa.

El capítal desvayná la espasa.

En Llorens al véure l'accionat, d'una esgarrapada a sa camisa deixá'l seu pit en descobert.

La punta de la espasa hi entrá com un llamp y'l cos del desventurat caygué llarch com era...

Y pels aires hi ressoná una maledicció imperdurable.

JOSEPH M.^a FOLCH Y TORRES

A Claris

SONET

Gloria al gran patrici

Plorat fill de la terra catalana;
energich defensor dels nostres drets;
la patria que's recorda de 'ls teus fets,
justicia a'l món sencer per tú demana.
Si l'arbre que plantares pren ufana,
nosaltres te'n farem nobles retrats
per cada un que guanyarem dels plets
que tenim ab la rassa castellana.
Si recordem plorant la llei forjada
per real voluntat, qu'endogalada
la nostra terra té per fells tirans,
tenim una esperansa venturosa:
la de fruhir la llibertat hermosa
quan t'estimin com cal els catalans.

JOSEPH MARCH

DOS ANYS

Era l'onze de Setembre de 1904 que LA TRALLA volgué commemorar com se devia'l cap d'any de la trista jornada de 1714.

Y als centralistes no 'ls agradá que la recordessim y varen denunciarnos y processarnos..... Sigué la primera denuncia que sofrí nostre senmanari; sigué la primera vegada que nostre enemich ens clavá les urpes..... Y es que 'ls centralistes, com les madrastrès, no poden sofrir que recordem a la Mare..... Y es que 'ls centralistes, com els autòcrates, no volen que ensenyem als homes del pervindre el camí que deuen seguir enmirallantse en el passat..... Y es que 'ls centralistes voldrien ofegar els sentiments d'un Poble que té historia.....

Més vejeu quin es y, per ell, penseu quin serà'l resultat de les persecucions del centralisme.

La primera denuncia de LA TRALLA remogué l'esperit y la opinió pública; ningú veyá en aquell número més qu'un desitj de reconqueriment d'una cosa justa, l'Autonomia d'un Poble que ja l'ha disfrutada.

Y en aixó, pera res discrepém els catalans; tots sentim el mateix desitj, tots som, per lo menys, *federalists*, es a dir, partidaris de l'Autonomia. Y no sols ne són els Catalans si que també s'en fan veure els intrusos, fins al extrem de que'l centralista per excelensa, l'enviat dels governs monárquichs pera destorbar, ab el nom de República, el gegantí avens del ideal autonomista de Catalunya, ha tingut de fer constar que sent aquestos ideals.....

¡Lo que pot el sentiment d'un Poble!

¡Fins els descendents dels que'ns prengueren les llibertats, l'Autonomia, té de declarar-se en rebeldia contra 'ls seus avant-passats, contra la seva historia qu'es la llur historia!

Aquest es el resultat de les denúncies; aquest es el fruyt dels processaments; aquesta va essent la finalitat qu'abastarem aviat.

Un Poble que té satiradors com en Pitarra, altruhistes com En Clavé, polítichs honrats com En Pí y Margall, poetes com Mossèn Cinto, valents com En Prim, martres com En Casanova

Un Poble que porta a cap un acte grandíós com el de la Solidaritat Catalana, pera assolir lo que desitja no necessita directors; ne té prou ab l'ensenyansa de la sátira, ab la práctica del altruhisme, ab la honradesa política, ab la poesia, ab la fermesa de voluntat, ab el recort de la seva Historia.

Veyeu lo que s'ha avensat en dos anys y jutgeu de lo que s'avensará.

Catalunya vol l'Autonomia

Obligació nostra es conquerirla pera que la amorosa Mare vegi que si un Rafel de Casanova morí perdentla, es tot un poble del sigle XX que viu pera tornarla a recobrar. Siguemhi donchs tots a demanarla.—EN VISCA.

LA NOSTRA DATA

Entre totes les grans accions de la vida colectiva, y en tots els ordres que's vulgui, sempre hi ha moments que formen época en els anys d'un poble, y que vulgues ó no, resten inolvidables. Totes les colectivitats tenen una data com a recort de fets que afirmen les gegantines pulsacions que son ordre de coses, justificades per l'afirmació del contingut étnich que'n diuen poble.

Els cataclismes més grans qu'han soquetrejat, en un moment donat les colectivitats organissades, y 'ls hi han fet canviar, en un moment, el seu natural modo de ser, han acabat de ser, en el temps, no més que in-

cidents de la vida dels pobles, tornant les coses al seu estat natural, afirmant la seva gravitació exacta que en el terreno social desenrotllen.

Aquets cataclismes els ha sentit també la nostra Catalunya. Tota la época turvolenta que comensa ab la mort del comte d'Urgell, y acaba al 11 de Setembre de 1714, ó va perdurant encare, si volem, no es altre cosa en realitat, qu'una acumulació d'incidents de la vida social catalana.

Impulsats per l'amor a la Autonomia, com afirmació de llibertat colectiva, es natural que en data memorable, fem quelcóm pera afirmar la vitalitat de la idea que mou a una part del organisme colectiu catalá. Recordar aquell dia trist y malhaurat, en que caygueren en els murs de Barcelona els restes de les llibertats catalanes, es un cas de dignitat nacional, que al no ferho, seria ja haver perdut aquella nostre fesomia que'ns dona un carácter propi, y'ns afirma.

Cerquemlo el recort d'aquell dia, y cerquemlo en les planes de la historia, y en elles allissonemnos, pera que 'ls nostres actes en la moderna vida, estiguin en armonia en l'actual estat de coses, que fixantnos en les concepcions modernes que la collectivit humana en un tot afirma, trovarém que la mateixa historia'ns diu, que al món no hi ha res estable, que tot parteix d'una base modificable, en tot lo que se'n diuen lleys reguladores de les organissacions internes dels pobles.

Cerquemlo'l recort d'aquell dia, pero al cercarlo, no sigui ab l'intent de cultivar odis, cosa repugnant sempre, que sigui no més que per enfiltrar ab més fermesa, en la nostre interior cosa, l'amor a l'Autonomia y a la llibertat dels pobles, que'l 11 de Setembre de 1714, se'n perdé una de llibertat y d'Autonomia, y aquesta fou la de la nostra Catalunya.

AGUSTÍ PEDRET Y MIRÓ

hinch que di
es el pagat
no del comu
ho vull fer
fer V E ho
nonen orde
obligacio
deu los g
lo de 1704

son
P. B. de
en cap

Un autógrafo



Girém full



La gran salamenta

Els catalans, de resultes tots ens vam andalusar.

*amb una com
delicada i
ajustada
i la ben
quant no
qui te
Miga per
Casanova*

INFLUENZA CAYGUDA

Una de les conseqüències més funestes que ha sofert Catalunya de la seva subjecció a Castella, ha sigut sens dubte el del atavisme d'aquesta de donar més valor al nom que a les coses.

Catalunya en aquelles èpoques en que l'seu esperit no estava malejat per influències estranyes y per lo tant les seves accions eren el fidel traspuament del seu pensar y sentir, considerava molt secundàriament l'efecte exterior de totes les coses y en cambi posava tota la seva atenció en el fons que les determinen.

El comte de Barcelona en Jofre el Pilós, no s'anomenà may rey de Catalunya ab tot y arribar a possehir els seus dominis. En Ramon Berenguer IV també comte de Barcelona, heretà l'Aragó obtenint tots els drets del seu darrer monarca y no feu may us d'aquest títol. Y fins el seu fill que portava son mateix nom, se l'canvià d'acort ab les pretensions dels aragonesos y fins tolerar que fossin anomenades aragoneses les barres catalanes y s'atribuissin al Aragó les glories de Catalunya. Aquest procedir era d'indiscutibles beneficis perquè assegurava la pau interna del regne y aixís ho comprenien els nostres monarques a qui no recava pas aquesta conducta inspirada com se veu per un bon sentit pràctic de les coses de Govern.

Més tart se desvirtuà poch a poch aquesta qualitat y en son lloch l'influència castellana logrà imposarhi la seva contraria y aixís ens trovem repassant l'història en els aconteixements de la data quin aniversari motiva aquest número en quins ja ha pres la més completa carta de naturalesa y arriba fins per invertir l'ordre dels factors que composaven el problema.

Aquest no era altre que la llibertat dels ciutadans de Catalunya poch a poch limitada y restringida per l'acció de continuats decrets y seguides disposicions que franca ó traydora-

ment atacaven els drets plecars dels catalans de quin respecte tant joyosos n'estaven.

La lluyta prengué un caràcter diferent del que en veritat tenia. En ella se disputaven la corona dos prínceps de distintes dinesties alegant cadascú els graus de primogenitura que tenien pera fer valdre les seves pretensions. Catalunya s'adherí a n'aquell a qui efectivament l'adornaven els millors drets que era l'príncep Carles d'Austria. Més l'ingratitude ab que aquest premià l'esforç que feren per la seva causa els nostres avis y la criminal furia que contra Catalunya descarregà el seu contrincant Felip V per haverlo ajudat, son conseqüència que l'història ns recorda pera dirnos que la sort d'un poble està en l'energia y en l'iniciativa del mateix poble y may en el símbol y en el nom d'una família.

Els nostres passats dongueren massa importància al nom y descuydaren massa l'objecte. Foren massa castellans y deixaren massa de ser catalans. L'influència dels dominadors s'havia incrustat fortament en el seu ànim. Per aixó foren vensuts.

Bona prova n'es l'indeferència relativa ab que fou acollida l'idea de proclamar una República Catalana independent y les fermes demostracions de dinastisme que diàriament evidenciava el mateix poble.

Més tart aquest esperit atávich tornava a donar a la nostra patria fruyts de conseqüència funestíssima. Era per la guerra de l'independència de 1808 en quin el nostre poble inconscientment, tornant a donar més valor al nom que a les coses, combatia la intromissió de la dinastia napoleònica que, contra tot lo que diguin els historiayres patrioters, venia a portar ayres de saludable renovació, y defensava la desgraciada entronisació de Ferrán VII el rey més fatal de la dinastia borbònica.

Tot aixó no eren més que mostres d'una espanyolisació empedernida. Indubtablement al venir una reacció en sentit contrari, se deuria preparar l'adveniment de jorns més felissos. Y are en els nostres dies podem dir que l'triomf de Catalunya es indiscutible, ja que definitivament ha emprés ab tota franquesa un camí oposat concretant en aquest moviment de Solidaritat Catalana l'afirmació enérgica y ferma de la seva única personalitat.

Admetém, donchs, el fet de que avuy som molt superiors a ahir. Y ho som per una sola cosa: perquè ns hem fet més catalans.

PERE. B. TARRAGÓ

Passat y avenir

A les vuyt del matí del 12 de Setembre de 1714 en el Saló de Cent fou llegida la intimació que havien portat els parlamentaris.

Les paraules del fatídich document ab tota la fredor del formulisme oficial degueren clavar-se com fulles d'acer en el cor dels bons patricis qui ab els punys closos y ab sinistre llampagueix als ulls les escoltaven... No l'heu sentit en tota sa intensitat el moment dolorós, el moment terrible en que reduhí a la impotència els nobles homes qui ab totes ses forces havien lluytat desesperadament en defensa de ses llibertats, degueren escoltar la veu del vencedor per la força brutal, ofegant tota la rahó d'un poble qui vol esser lliure?

Després d'haver lluytat ardidament, de haver vist innombrables germans caure en la lluyta y d'haver realitzat esforços inaudits resistint totes les penalitats, totes les desgràcies, trobar-se de cop y volta lligat de mans y peus, ab la ciutat voltada de canons y fusells y tropes innombrables, contemplar la inutilitat de tot esforç, comprendre ab es-

garrifosa certesa la inutilitat de la lluyta! Y sentir que llegeixen fredament en veu alta el document odiós qui proposa la intimació... no senti ab tota sa cruesa, ab tota sa amargor, les llàgrimes de rabia que devien rodolar cremantes per les galtes ultratjades dels catalans al contemplar ses llibertats perdudes y sa personalitat política esborrada de la terra?

Oh, força brutal, qui atropelles la rahó, que ofegues la veu de la consciència, jo t'odio ab tota l'ànima!

D'aquell foch sagrat de nostres avis servemne, ardit jovent, tota la fortalesa. Estimém la llibertat que sense ella la Vida se fa impossible. Lluytém serenament per la Rahó, que la definitiva victòria ha d'esser nostra.

Joves, qui professeu ideals de redempció, donemnos tots les mans en atlètica encaixada y emprenguem junts la creuada santa de la Llibertat. Ab nostra paraula, ab nostres obres sembrém arreu l'Amor entre els homes, y odiém tot quant representi una amenaça a n'aquest Amor que ns portará la Llibertat.

La Catalunya renaixenta vol veure redimida y hi vol a tots els pobles de la terra pera fer la Universal Federació qui será la mort dels grans Estats opressors y tirànichs.

Jo veig apropiarse l'jorn del enfonzament de les tirànies, jo veig apropiarse l'jorn de una immensa abraçada entre ls homes de bona voluntat, jo veig apropiarse ls fruyts d'aquella jornada.

Joves: trevallém!

SANTIAGO VINARDELL

Mataró, Setembre 1906.

Solidaritat

Barcelona, Barcelona
tomba de les llibertats
que una turba sens entranyes
ab sos murs va soterrar.

Si has deixat que les cadenes
puguin ton coll envoltar,
si tes mans de sobirana
les manilles han segat,

Si ta corona de reyna
els butxins varen trencar,
no temis pas per ta vida
puig ta vida es immortal.

Ab el jou de l'esclavatge
t'has posat a treballar,
els ferros te feyen nosa
més valenta t'hi has posat.

Y el treball t'ha fet reviure
y ls teus fills s'han sentit braus,
que l'treball omplena ls muscles
y enardeix del cor la sang.

Mentres els altres s'ageyen
tu no t'donaves descans,
ab la suhor que tu vesses
s'hi atipen folls els tirans.

Ets honrada y afligida
pero ls fills te lliuraran,
que les cadenes d'esclava
son balderes a tes mans.

No ploris no, Barcelona
que si ab sang te van regar
es en ton sol que ha florida
nostra Solidaritat!

JOSEPH CATALÁ Y LLIURE

Reviscolament

En la vida de la humanitat tots els pobles tenen les seves dates fatals y glorioses pera commemorar. Avuy Catalunya també té la seva. També li toca recordar, per sa dissort, una data inesborrable: la del any 1714! Aquella Catalunya esplendent y feconda de llibertat de que ns parlen l'Història y ls Còdichs catalans antichs, son una mostra palesa de lo que realment representavem en aquella época.

Exteriorment els seus productes eren coneguts y estimats de tot el món. Per tot arreu les portes del comerç tenia obertes. Ab el seu treball va conquerir un nom envejable per tots els àmbits de la terra. Nom envejable que sols poden conquerir els pobles verament lliures, els que no viuen supeditats al centralisme infecond que ls hi mata les seves energies y la seva llibertat d'acció.

Per aixó la Catalunya del any 1714 va arribar al punt culminant del seu esplendor, perquè era un poble lliure, un poble fort, que paulatinament anava desenrotllant les seves iniciatives.

Interiorment les seves constitucions establertes, verament lliberals y democràtiques, superiors a tota república, eren respectades y admirades per tots els seus ciutadans. Eren respectades perquè aquestes eren fetes baix un esperit ample y expansiu, genuina representació de la verdadera voluntat del poble. Tot ell estava identificat per complet dintre'l seu règim governamental autonòmic.

Per aquest sentiment els martres del any 1714 varen resistir heróicament tots els combats desde les barricades, perquè s'tractava precisament d'un cas de vida ó de mort.

D'aquella Catalunya floreixenta d'ahir no més ne queden els recorts! La Catalunya de avuy supeditada al centralisme es un poble quin desenrotllament no es factible. Els seus enemichs volen que sigui un poble mort, que no tingui aspiracions ni ideals reivindicadors. Mes aixó no ho logran. Catalunya ja ha donat els primers passos envers la seva regeneració. Catalunya ja s'ha deixondit del somni que la tenia aclaparada. Ja s'ha donat compte de lo que ha sigut, de lo qu'es y de lo que pot esser. En l'horitzó del seu pervindre gloriós ja hi ha vist despuntar els primers raigs d'un nou sol llibertador...

La Catalunya de demà volém que sigui un poble que respongui a les necessitats y aspiracions dels temps moderns. No volém de cap manera una Catalunya arcaica y retrògada, com fan creure els nostres enemichs als ignorants. Volém una Catalunya que s'hi respiri a tot pulmó l'ambient de la llibertat. Volém una Catalunya generosa y justiciera que assegurí el dret a la vida dels sers infortunats que tenen per únic patrimoni el treball, y lluyten desesperadament per la seva existència. Volém una Catalunya progressiva, sense explotacions ni injustícies, y que dintre d'ella imperi la germanor y la fraternitat de la rassa humana. Volém, en fi, una Catalunya radical en tots els ordres de la vida.

Aixís, donchs, lluytém tots a l'una com un sol home. Lluytém tots sense descans que l'obra de refer aquest poble no es exclusivament obra dels mateixos catalans. Es de tots els homes que senten ideals de llibertat y de progrés. Tots aquets generosament han de aportar el seu concurs a un'obra verament regeneradora com es la causa actual de Catalunya.

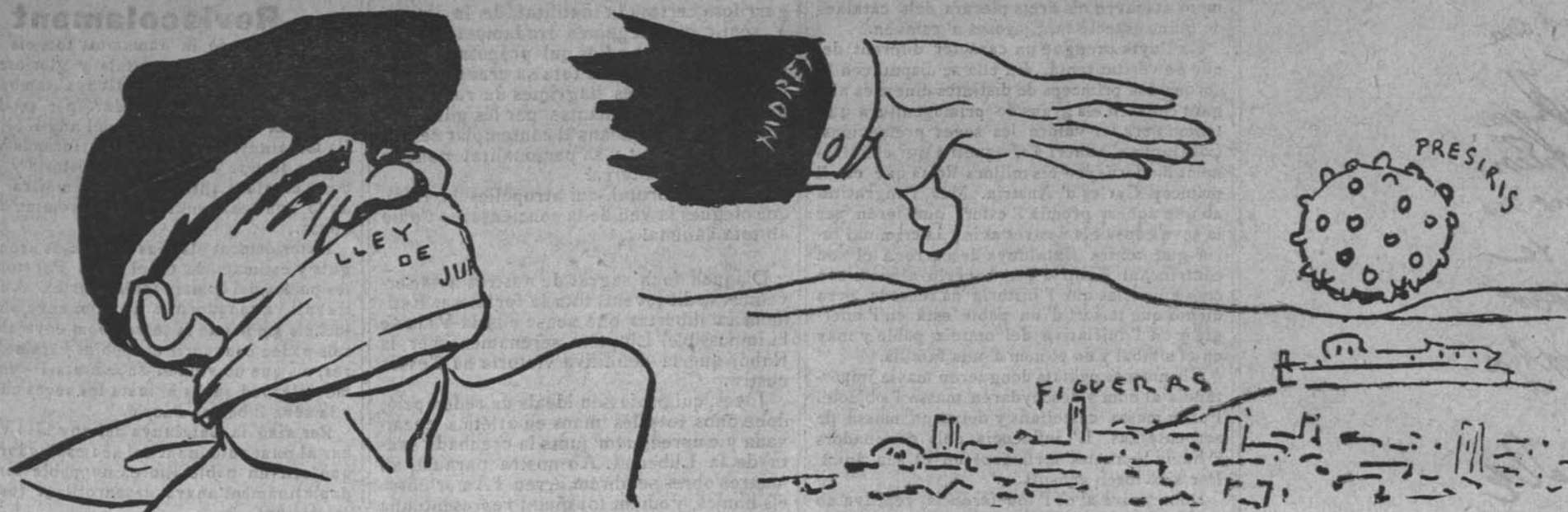
Y un cop hagi conquerit el seu ideal llibertador, un cop hagi triomfat la seva causa, allavors tots els pobles lliures, confosos en germanívola festa, cantarem tots a l'una, inspirats pel foch del entusiasme, l'himne universal: L'himne a la Llibertat. — J. CASANOVA.



«La cazuela» del Pla de la Boqueria
Una broma... una cazuela pesada.
C. de Romanones



«El alma en los labios»
¡Ay, quien atrás volver pudiera del articulito aquel!
A. Ierroux



Una lley
(vulgo mordassa)

Ofrenes d'allí dalt

Una bomba
(vulgo trasllat)

El monument á Felip V.

Un amic nostre, recentment arribat de la capital de l'Estat, ens ha fet sapiguer qu' allí al mitj d' una de les millors places, hi ha un monument ab l'estatua de 'n Felip V.

¿Per quin motiu se 'l pot haver fet objecte de aytal distinció?

¿Es que Felip V fou un gran conqueridor que contribuí ab son esforç a l'aixamplament de les fronteres de l'estat, afegint nous regnes a la allavors poderosa monarquia espanyola?

No solzament no fou aixís si no que passà tot lo contrari, per pujar al trono en Felip V. l'estat perdé els Països Baixos (Bèlgica y Holanda) el Milanesat, Nápolis, Sicília, el Franco Comtat y l'imperi d'Alemanya, quedant el territori reduït a menys de la meitat del que abarcava durant el regnat de son antecesor; y si per si aixó no fos prou, per el tractat de Utrecht, cedí a Anglaterra la plassa de Gibraltar.

¿Es que fou un gran patriota que posposà els seus particulars interessos a les conveniencies del estat?

Tampoch: en primer lloch era francès y nebot del Rey de Fransa, que era qui l'apoyava y a qui servia; y en segon lloch que, posat en la disyuntiva de triar entre sa corona y la casi total desmembració del estat sobre'l que volia regnar, no duptà un moment, y, com hem dit en l'anterior paragraf, trossejà son territori entregant a l'extranger la meitat del estat, com a preu de la corona de la meitat restant.

¿Es que fou un rey complidor fidel de la seva paraula y de sos juraments, ó que va inaugurar un règim de democràcia y llibertat?

Menys; malgrat haver jurat respectar les constitucions y llibertats de Catalunya al ser proclamat Comte de Barcelona, poch mesos després faltava a son jurament, y poch anys més tart feya cremar per mà del butxí les mateixes lleys que havia jurat respectar sobre 'ls Sants Evangelis (ell tan religiós).

¿Es que sa conducta particular com a home pot atenuar el recort de sos actes com a rey?

Menys encare: però sobre aquest particular deixem la paraula al célebre escriptor francès Dr. Galippe, que en una obra que's pot trobar a totes les biblioteques, analisa detalladament sa personalitat.

Allà van alguns paragrafs traduïts al català:

"Rey a la edat de disset anys (1700) al començament donà mostra de valor personal, pro aviat caigué en una indolensa extrema, que's convertí ab l'edat en una postració que rallava en la imbecilitat. Era molt sensual; pero com sa devoció excessiva no li permetia amistanxarse, usava ab ses esposes d'un amor bestial. Als divuit anys caygué en la més negra melangia, perque Maria Gabriela de Saboya, ab qui s'havia casat, no era encare núbil; més melangios que may, sombriament amorós, prenent lo impossible (Mighelet). No deixava may la seva muller esperant la possibilitat de usar d'ella. El sexualisme era en ell talment imperiós, qu' estant sa primera muller morintse d'una malaltia escrofulosa, continuà dormint ab ella casi fins a l'hora de la mort, y costà tots els treballs del mon ferli deixar el llit de la agonitzant. Se suposa que durant sa curta videtat havia tingut relacions sensuales ab la princesa de los Ursinos, que allavors tenia 80 anys.

Tenia trenta nou anys quan en Saint Simon, vingut d'embaixador a Madrid, el troba ja en

un estat d'imbecilitat complerta. No abandonava el llit més que rarissimes vegades, y no anava a fer ses necessitats sinó en companyia de sa muller; colcantse allavors per ells dos dugues cadires foradades al costat del llit. Durant ses escasses genialitats d'oposició als projectes de la reyna, projectes absurdos y impossibles, sa muller vencia facilment sa resistensa refusantli les relacions conyugals. Felip V queya allavors en tenebrosa bojeria."

RIGER

L' 11 de Setembre de 1714

El recort d'aquesta data memorable no ha de farnos sentir aquella fonda tristesa que fa tremolar els parpys ab la níviositat de una llàgrima que relisca cara avall. La nostra pensa al emvolcallarse ab un teixit de recorts, anyorances y de pensaments somniosos de les passades èpoques dels nostres avis, de llurs gestes heróiques y de llurs perdudes llibertats no ha d'abandonarse a la feblesa del descoratjament.

No; avuy que Catalunya ab tota l'enegia del fort y ab la consciensa de la propia válua, pot esguardar serenament el passat, y ab la mateixa serenor pot esguardar un pervindre no llunyà de dies clars, radiants, puríssims, no havém de descoratjarnos, el desfalliment d'aquells tristos dies de dol, de pena inmensa, no ha fer estada en nostres cors.

Al sol d'avuy l'havém d'esguardar ab l'intima, ab la confiada esperansa, de un altre sol esplendorosament hermós, infinitament més clar: el sol que fent via 'l progrés daurará la no llunyana llibertat dels homes y dels pobles.

Y aquesta visió, aquesta esperansa de un endemà esplendorós ha de bategar fortament en nostres cors y ha de farnos sentir el llegítim, el natural orgull de serne dignes continuadors dels nostres avis, d'aquells patricis que sacrificaren llurs vides en defensa d'aquella Nació Catalana que cregueren moria juntament ab elles y qu' avuy torna a revivre forta, potent, més forta y potent que may.

CASSIMIR GIRALT

Lo que fa falta

Es lley de la naturalesa que tot ser racional tinga amor a la terra que l'ha vist neixer; amor més ó menys intens, segons siguén els sentiments propis del individu. Res té de particular, donchs, que 'ls catalans ayem la nostra patria, ja que lo particular fora que no hi hagués tal estimació, com es natural que aymin també la seva els fills de les demés nacions.

Pro a més del sentiment qu' ens obliga a tindre a la terra en que hem nat, l'amor que se li deu, hi ha altres causes que fan creixer aquesta estimació, podent esser considerada com a principal d'elles l'història dels fets de nostres avant passats. Al llegir les pàgines de la gloriosa història de Catalunya, no hi ha un sol fill d'aquesta noble terra, que no senti batre son cor al impuls dels sentiments que fan naixer en ell les proeses realitzades pels nostres avis, que passejaren triomfalment el penó de les quatre barres per tot el mon conegut quant Catalunya, junt ab els regnes d'Aragó y Valencia, constituïen l'anomenada *coronilla*.

Més no son solsament els fets d'armes lo principal de nostra història: es l'esprit de llibertat qu' en ses lleys ha regit sempre, donchs sos codichs poden presentarse en tots temps com els més liberals y en els que do-

mina més l'esprit de toleransa de tots els de les nacions més avensades de totes èpoques contemporaneas a n'aquells.

Hi ha més encara: referintnos a época més moderna, podem presentar com a exemple les lleys y codichs que regien l'any 1714, avants d'essernos arrebasades les llibertats que havien guanyat els nostres avant passats, donant per elles generosament la seva noble sanch.

Búsquis l'estat més avensat d'avuy dia; mirintse sos codichs y lleys, y no se 'n trobarà una que tinga un esperit tan ample com el d'aquelles avants esmentades, y aixó que han passat prop de 200 anys desde aquella data. Perxó 's comprén que 'ls *demòcrates* (?) actuals ens tractin de *retrogrados* y *oscurantistes*, donchs en veritat son massa *atrasades*, pera que ells les entenguin.

Sentat tot aixó, y considerant que 'l Nacionalisme sosté com a una de ses primeres aspiracions, tindre lleys propies ab que regir; y devent esser aquestes, d'un esperit ample y completament liberal. ¿Cóm es qu' encar hi ha catalans, principalment dintre la classe obrera, que no 's decideixen a entrar de ple en el moviment nacionalista? En el meu modo d'entendre, no pot esser més senzilla l'explicació: no 's decideixen a entrar en el moviment catalanista perque tenen d'ell un concepte equivocat, derivat de que ells desconeixen per complet la història de Catalunya, en la part que fa referensa a les glories de nostres armes, y en absolut en lo que pertany a la part legislativa, que tanta gloria doná a la nostra Patria.

Cal, donchs, que els que no tinguen més que coneixements rudimentaris de lo que ha sigut aquesta en els sigles passats, se dediquin a estudiarla detingudament, ab lo que estich segur qu' els que avuy, afortunadament poch, se miren ab indiferensa, sino ab prevenció, el moviment autonomista, deixaran aquella actitud y entraran de ple en la lluyta que sostenim per assolir els drets que 'ns pertoqueu y poder així fer via envers al progrés y cultura ab més desembarassada marxa.

Llegiula, donchs, catalans, pobres y rics, homes y dones, l'història de nostra patria, y quan ab l'entussiasme que vos despertin els fets culminants qu' explica, estiguen tots disposats a treballar ab fé pera son engrandiment, no será llunyà 'l dia en que podrém fer una Catalunya *rica y plena*.

J. P.



Gran segell de la ciutat de Barcelona

Els gravats son trets de la hermosa obra d'En S. Sanpere y Miquel «Fin de la Nación Catalana», qui 'ls ha cedit galantment.

11 de Septembre de 1714

Fullejant l'història, els catalans hi trobem una pàgina trista en que les tant rastres grapes del centralisme d'en Felip V. ens robà l'hermós símbol de Llibertat.

¡Oh jovent Català! No veyeu als valents capdills defensors dels drets de Catalunya?

Bach de Roda, Bellver, Rafel de Casanova y altres tants martres que la defensaren, no senti com venen a dirnos; "No defalliu bons catalans, avant y fora; defensau vostres drets y costums, salveu y enriqueu vostra parla propia, y la Patria qu'es agraïda sabrà premiarvosho."

Aixó 'ns diuen aquells sants martres desde llur tomba per donarnos alé y brahó en l'empresa de la gran obra nacionalista.

Oh! catalans! Repaseu les planes de l'història catalana, repaseu, si, que ab elles hi veureu clarament lo qu'hem sigut y lo que actualment som. Comparemlos aquells dies ab els d'avuy y enutjats dirém a chor:

"¡Oh grans martres de la Llibertat Catalana! Descansau en pau, car ens sentim forts per deslliurarnos del odiós Centralisme que 'ns fa esclaus de la Llibertat que defensen!"

Treballém, donchs, per la nostra Llibertat tant somniada, ab el recort d'aquells noms y fets de nostres homes immortals.

LLUÍS FABREGAS AMAT

Molins de Rey, Septembre de 1906

¡LLIBERTAT!

Llibertats de Catalunya
Felip V les va cremar;
si alguna encare 'n restava,
de Felips no 'n han faltat.
Una lley esgarriosa
van dictarns els... ¡liberals!
l'han feta pera lligarnos
en nom de la llibertat...

Si algun paperot ridícol
dels que surten *allà dalt*,
ple de rabia y foll d'enveja
cada dia 'ns ve insultant;
si a la nostra Catalunya
¡cobarts! voleu arrasar
y cremarla y ferla a trossos,
sementra després de sal,
no probeu d'alsar protestes
contra uns disbarats semblants,
que ells son lliures d'insultarnos
y nosaltres de... callar.
Si 'ns insulten la bandera
deixemla insultar en pau,
mes guardemnos de fer bromes
ab cap altra del Estat,
perque surt a Barcelona
cert espia liberal
que gosa inventant calumnies
y fent mal als catalans...

Llibertat com la que 'ns donen
es digna dels liberals:
pels uns grillets y presiris,
pels altres la immunitat.
Pels d'allí la lley es ampla,
pels d'aquí un estret dogal;
per ells pá, per naltres gana...
¡y visca la llibertat!

J. PANIS



CAL FER MEMORIA

Cal ferne, pera resseguir ab ella 'ls fulls de stra historia; l' onze de Setembre, es un full el que veyém al poble catalá fent titans esrsos pera defensar sa llibertat, lo més preuat e te un poble, veyém la virilitat de sentients patris que tenien aquells nobles catalans; nosaltres ab aquests exemples devém endre molt; els ressabis d' aquell jorn, perren en nosaltres encare, la ferida 's renova da cap d'any que passa, en ell veyém nosa llibertat tan anyorada; d' ensá d' aquell Catalunya te 'l poble Castellá que l' está sfigurant, d' aquella Catalunya are mateix 'n queda res, no 'n queda més que l' ánima, uesta cosa d' un poble que la naturalesa si no la priva de grillons, perxó la deixa viu; avuy, al ensemps qu' entoném un himne de ansa pera 'ls braus defensors d' aquesta da- que dongueren la sang per la llibertat, dem lluytar pera assolir aquesta, més que més e que 'l predomini de que parlava 'ns ha galat una lley nova.

L' evolució dels pobles sol ser vers un medi perfecció, vers una llibertat cada dia més ple; pero al estat que tenim l' honor de perneixer, no passa aixís, á n' aquest l' evolució la dels cranchs, sempre cul-arreses; ¿qui 'n la culpa de que aixó passi? nosaltres ab les stres petiteses que 'ns deslliguen.

Els pobles diu que tenen els governs que reixen, y aixó es relativament cert, si un ble té un govern ignorant li dona 'ls despat- si un poble li manca quelcóm, ho demana ' ho pren; nosaltres, donchs, tenim la culpa lo que patim, no tenim dret á queixarnos. em de crítics, pero no volém colobarar á meyar el mal y aixó 'ns incapacita pera cri- ar; els nostres fills podrán dir ab rahó, —els stres pares cridaven molt, se queixaven molt, emperó obraven poch, eren estacionaris. Perxó cal convences, l' estat de coses actual mana un cambi de modo d' obrar, no te dret queixarse 'l que contribueix á mantenir als e dihentse representació del nostre poble, li n befas cada dia, 'l govern d' un estat si no tal govern se 'l desautorisa y si aquesta sautorisació no hi val, s' aixeca 'l poble y li a ab veu potent, —si tu no vols anarten, te euré nosaltres.

Pero per aquesta empresa cal enfortir l' áni- catalana, ab un' ánima feble no 's pot dir e més que febleses; uns quants catalans po- in fer febleses, jamay coses virils, perxó cal poble, tot el poble catalá.

La data que remembrém es la data que Ca- lunya perdé les llibertats; aquells catalans varen tenir prous forces materials; á n' uell temps eren les elementals; avuy á la no- a reconstituïm no li calen aquestes forces, si ho diu s' equivoca; avuy manca conquerir nciençies, l' arma es la pensa, la' rahó si no evaleix, prevaleixerá sobre la força bruta; saltres som titllats de reaccionaris, perque m recort de la historia de Catalunya; el po- e que no estima la seva historia no estima la va vida, en ella hi ha equivocacions, pero hi també acerts; nosaltres—y cal remembrar- volém tornar aquells temps, volém seguir ueixa evolució de que parlava avans, per- e volém ser grans, y volém enmotllar el nos- e obrar á les necessitats dels pobles y dels idividuus, perxó deya més amunt que la for- material la tenim de convertir en moral- uy els pobles tenen de conquerir la fortale- de penses per obtenir la grandesa moral; la fortaleza individual ne devé la colectiva, generat nostre esser haurém regenerat á atalunya.

Les grans lluytes dels pobles es avuy con- a la inconciencia, ella es representació de nacció de penses; els pobles que no 'ls preo-



Padrí del número cent.

cupa aquesta inacció son pobles que no tenen dret á demanar una llibertat individual y colectiva, son fetos de poble que necessiten l' es- calf d' un altre per viure.

Catalunya deu fer memoria al remembrar aquesta data, y aixís veurá que deu tenir la condició de poble gran, ab virilitat d' acció propia pera deslliurarse.

ANDREU MAURI

De l' «Associació Obrera Nacionalista» de Gracia.

La nostra acció

No vos en quedi cap dubte, demócrates, obrers catalans la vostra emancipació y llibertat deveu crearvosla vosaltres mateixos, que fareu tanta més tasca profitosa, quan més petit sia el cercle ahont esmerceu les vostres ener- gies, que mentres vos engresqueu ab mals pas- tors que os menin com á remats, y os tractin com á esclaus, la vostra acció será infeconda, les vostres energies serán gastades sens profit.

Peraixó cal que 'ns unim tots els catalans que sentim amor per la nostra terra, y desitjem pau y benestar als individus que l' integren, dessota l' ample bandera del Nacionalisme.

La nostra acció te de ser queicóm més gran qu' enderrocar una tirania per crearne un altre.

El nostre casal d' emancipació y llibertat, te de ser pujat ab fonaments socials ben solits, perque aixís, ajuntant á res les vostres inicia- tives, tot alló que vingut dels pobles que per la seva cultura y civisme van á la devantera de la civilització, y fent nostres totes aquelles renovacions socials més avensades, fem de la Catalunya esclavitzada pels butxins de pobles

qu' ens malmenen, la terra de la Llibertat y de la Justicia.

Cooperemhi tots; demócrates obrers catal- lans, á n' aquesta acció regeneradora, que quan tots serém verament nacionalistes, quan esta- rém ben convensuts de la vitalitat de nostres ideals, haurém avensat molt en el camí pedre- gós qu' ens ha de dur á l' Autonomia: á la font de Llibertat.

Y allavores ¿qui la podrà deturar aquesta força, que no es esforços d' uns ó altres, sinó de tots?

R. BACH GURGUI

Clá y catalá

Mientras se fassin
cad' any pronóstichs
y calendaris
de tots tamany
y en ells hi constin,
sens' un faltarnhi,
els dotze mesos
de tots els anys;
com que 'l SETEMBRE
sempre hi figura
y 'l dia ONZE
may faltará,
nostra Fé cega,
nostra Esperanza,
[nostra Amor Patri
no morirá!

PEPET DEL CARRIL

Les dones catalanes á n' En Rafel de Casanova
La Corona que li ofereixen será portada
per una Comissió.

Signes que usaven els sitiats
de Barcelona del 1714

A. = Emperador.

V. = Villarroel.

✠ = Marqués.

⦚ = Armengol.

⦶ = Diputació.

♠ = Ciutat.

◻ = Sometents.

⦶ = Pópuli.

✠ = Bracamonte.

⦶ = Fienes.

♠ = González.

♠ = Emperador.

♠ = Villarroel.

Al moment de compaginar

A quarts d'onze del passat divendres, quan estavem compaginant, un fort burgit ens tregué de nostra tasca. Sortits al carrer d'En Xuclá, sentirem com una gran gen- tada comentava lo ocorregut á la plassa del Bonsuccés, aquella plassa ahont no hi dei- xen cantar ni tocar «Els Segadors».

¿Qué havia succehit?

Parla 'l guarda municipal núm. 635:

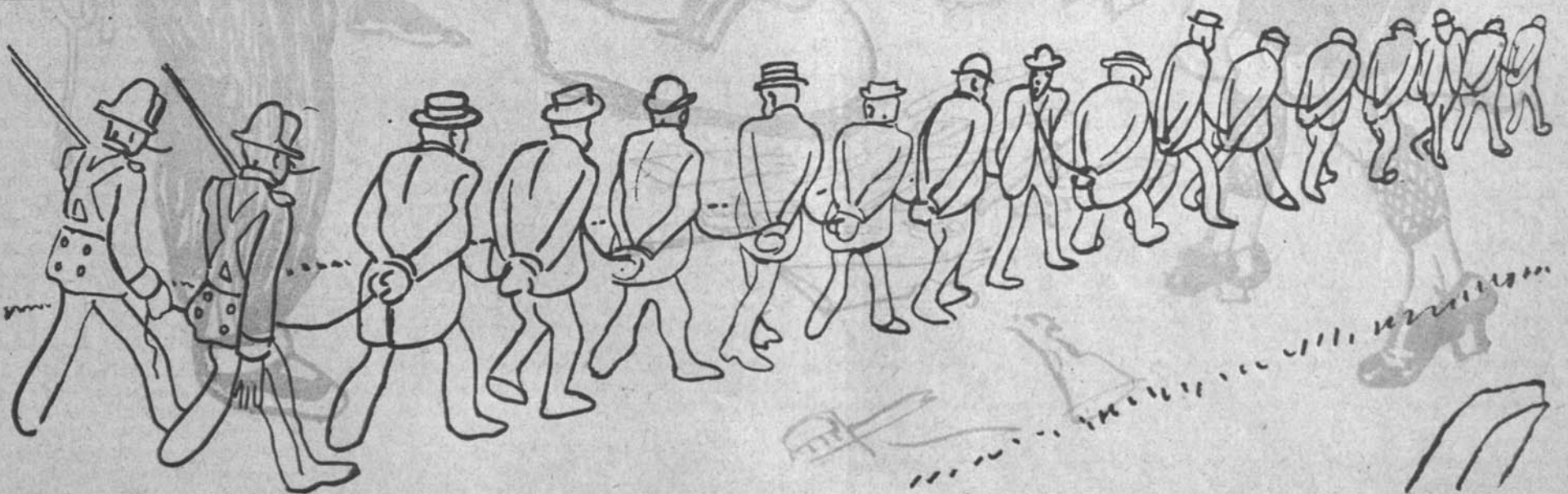
Un señor capitán del Batallón de Cazadores n.º 14 atropellando la autoridad y órdenes recibidas del guardia n.º 635, ha mandado, bajo su responsabilidad, que pasaran los camiones números 1, 2 y 4, tropas de Administración militar, 4.ª Comandancia, 1.ª Compañía, en contra di- rección, por la calle de Buensuceso, desde la Rambla hasta el Cuartel del mismo nombre.

Nosaltres recordém que, al carrer de la Tapineria no s' ens va deixar passar quan veniem del govern civil de recullir els mot- llos del n.º 111 que guarda encare el senyor gobernador.

LA TRALLA

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Canuda, 15, principal

Imp. LA RENAIXENSA, Xuclá, 13, baixos



La qua de l'any
Una encordada de criminals nacionalistes

El treball del Nacionalisme



¿Pera qué les armes?